

Jubileji

**PROF. DR. STOJAN PLESNIČAR,
DR. MED.**

80-LETNIK

Božo Kralj

V krogu prijateljev, strokovnih in znanstvenih sodelavcev smo v preteklem letu (2005) proslavili 80-letnico znanstvenika, univerzitetnega profesorja, utemeljitelja sodobne onkologije v Sloveniji in humanista prof. dr. Stojana Plesničarja.

Prof. dr. Stojan Plesničar je slovenski javnosti znan predvsem kot zdravnik onkolog in raziskovalec nekaterih področij sodobne onkologije (imunoonkologija, biologija metastaziranja rakavih obolenj). Njegovo znanstveno, raziskovalno in praktično zdravniško delo pa je veliko širše in prav je, da ga ob tem jubileju osvetlimo in prikazemo slovenski javnosti.

Prof. dr. Stojan Plesničar je bil rojen leta 1925 v Gorici. Že leta 1933 je v fašističnih, Slovencem nenaklonjenih časih prišel kot begunec z družino v Slovenijo. Pozneje je živel v Kopru in Ljubljani, toda navezanost na rodno Primorsko, Kras in Posočje ga je spremljala vse življenje. Po končani gimnaziji in študiju na Medicinski fakulteti v Ljubljani (1954) je dve leti delal kot zdravnik v Kopru in Izoli. Po dveh letih se je opredelil za onkologijo in leta 1961 naredil specialistični izpit iz onkologije in radioterapije.

Na svoji profesionalni in pedagoški poti je naš jubilar dosegel najvišje položaje in nazive. Od leta 1976 do leta 1980 je bil na Onkološkem inštitutu vodja Oddelka za radioterapijo in od leta 1982 do leta 1986 direktor Onkološkega inštituta v Ljubljani.

Leta 1969 je postal doktor znanosti onkoloških ved. Leta 1972 je bil izvoljen v naziv profesorja za onkologijo in radioterapijo na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani. Od leta 1983 do leta 1996 je bil predstojnik Katedre za onkologijo in radiologijo na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Za razvoj Onkološkega inštituta je zelo pomembna njegova ustanovitev Raziskovalnega laboratorija in kasneje Oddelka za imunologijo tumorjev (leta 1987), ki se je pozneje preimenoval v Enoto za tumorsko biologijo. Oddelek je vodil do leta 1996.

Ob pregledu delovanja prof. dr. Stojana Plesničarja nikakor ne smemo prezreti njegovih prizadevanj za

nastanek Univerze na Primorskem, Medicinske fakultete Univerze v Mariboru in za razvoj univerzitetne Politehnike v Novi Gorici. Za ustanovitev in razvoj zgoraj navedenih ustanov se je zavzemal kot znanstvenik in univerzitetni profesor, za nastanek in razvoj primorskih institucij pa si je prizadeval z vsem svojim znanjem in zagnanostjo pravega primorskega domoljuba.

Njegova prizadevanja so le delno nagrajena; tako je član senata Politehnike v Novi Gorici, član senata Medicinske fakultete Univerze v Mariboru (2002-2004) ter predstojnik Katedre za onkologijo in radioterapijo Medicinske fakultete Univerze v Mariboru. Leta 2005 je postal zaslužni profesor univerzitetne Politehnike v Novi Gorici.

Naš slavljenc se je iz onkologije in radioterapije izobraževal na najpomembnejših ustanovah v svetu: leta 1958 na Royal Marsden Hospital v Londonu, leta 1961 na Univerzi v Rimu (Policlinico Umberto I, Università di Roma), leta 1969 in 1972 na Radiumhemmet, Karolinska Sjukhuset, v Stockholmu. Izobraževal se je tudi v ZDA, leta 1973 je bil *visiting fellow* v Childrens Hospital v Philadelphiji, kot *visiting professor* je raziskoval na »Eppley Institute for Cancer Research« Univerze v Nebraski.

Izsledke svojega raziskovalnega dela je predstavil na številnih raziskovalnih ustanovah po svetu: Omaha, Baltimore, Houston, Caracas, Madrid, Zürich, Milano, Genova, Padova, Budimpešta, Sankt Petersburg in drugod. Pridobljeno znanje in izkušnje je seveda prenašal na strokovno in praktično delo Onkološkega inštituta ter bistveno vplival na znanstveni razvoj te ustanove.

Prof. dr. Stojan Plesničar je avtor 420 samostojnih publikacij oz. člankov in prispevkov, od tega 79 v priznanih znanstvenih in strokovnih revijah s področja onkologije, radiologije in imunologije v onkologiji, ki jo je prav on uvedel v slovenski strokovni prostor. Za slovensko medicino je pomemben njegov učbenik Radioterapija in onkologija, ki je izšel leta 1977 v Ljubljani.

Naš jubilar je bil in je še vedno predavatelj in predvsem vabljeni predavatelj na številnih kongresih, simpozijih in seminarjih s področja onkologije, radioterapije in v zadnjih letih predvsem s področja imunologije v onkologiji. Teme njegovih vabljenih predavanj so pogosto tudi problemi biologije metastaziranja malignih tumorjev. Svoje znanje in izkušnje prenaša kot predavatelj na podiplomskih tečajih iz onkologije po vsej Evropi. Z Evropsko šolo za onkologijo (European School on Oncology) sodeluje kot predavatelj in organizator ter kot urednik šolskega glasila Challenge.

Prof. dr. Stojan Plesničar je tudi ustanovitelj in glavni urednik za Slovenijo pomembnega onkološkega strokovnega časopisa Radiology and Oncology. Bil je tudi predsednik Uredniškega sveta Zdravstvenega vestnika. Prav tako je bil ali je še član redakcijskih odborov številnih mednarodnih strokovnih revij:

- Cancer Letters (Oxford, Velika Britanija),
- Seminars in Oncology (Philadelphia, ZDA),
- Oncology (Basel, Švica),
- Libri oncologici (Zagreb, Hrvaška).

Slavljenec je član številnih domačih in mednarodnih združenj: British Society for Immunology, European Association for Research and Treatment of Cancer, Associazione Italiana Oncologia Medica, International Metastasis Research Association.

Po vsem naštetem se vprašamo, kje je mesto prof. dr. Stojana Plesničarja v razvoju in dosežkih slovenske onkologije. Nedvomno sledi ustanovitelju slovenske onkologije doc. dr. Cholewi ter utemeljiteljici slovenske onkologije prof. dr. Ravnikar, ki je povezala slovensko onkologijo s svetom (Register raka). Prof. dr. Stojan Plesničar je s svojim delom na Onkološkem inštitutu v Ljubljani razvil raziskovalno miselnost v onkologiji in soustvarjal spremembo Onkološkega inštituta v Ljubljani v vrhunsko raziskovalno ustanovo (ustanovitev Oddelka za imunologijo tumorjev, pozneje Enote za biologijo tumorjev). Pomembna je njegova uvedba imunologije in problemov biologije metastaziranja raka v slovensko onkologijo.

Prijatelji in sodelavci želimo prof. dr. Stojanu Plesničarju ob njegovi 80-letnici, da bi še nadalje ostal poln energije, volje in želje za nadaljnje uspešno strokovno, znanstveno in pedagoško delo v prid slovenske znanosti ter posebno področja, iz katerega izhajajo njegove korenine.

Nekrologi

PRIM. BOJAN PREDAN, DR. MED.

Miroslav Kristofič

Po novem letu smo zvedeli, da je zastalo utrujeno srce našemu kolegu članu društva »Medicinci '45«, skrbnemu možu, očetu in dedku, odličnemu zdravniku in strokovnjaku prim. Bojanu Predanu, specialistu medicine dela in geriatrije. Bil je redkobeseden, a duhovit, pravičen in pošten človek. Rodil se je leta 1923 v Sv. Andražu (Vitomarci) v Slovenskih Goricah kot sin šolskega upravitelja. Osnovno šolo je obiskoval v Majšperku. Gimnazijo je začel na Ptujju in jo nato končal leta 1943 v Vršču, saj so Predanove kot zavedne Slovence Nemci izselili v Srbijo. Sam je imel čudežno srečo, da je pobegnil pred pokolom v Kraljevu, v katerem so Nemci pobili vse njegove sošolce, razen dveh. V izgnanstvu je zbolel in bil operiran na želodcu in se tako seznanil z delom v bolnišnici. Tako se je njegovo navdušenje za elektrotehniko usmerilo v medicino. Leta 1945 se je vpisal na medicinsko fakulteto v Ljubljani in študij končal leta 1952. Staž je opravil v Celju. Po stažu je zaradi planskega razporejanja zdravnikov odšel v Bosno v Donji Vakuf. Tu je bil edini prvi stalni zdravnik. V oskrbi je imel 12.000 ljudi. Rad se je spominjal tistih časov, ki so bili nekaj posebnega – lepega. Pozimi je do bolnikov jezdil tudi po več ur skozi zamete in med volkovi. Kljub zmešnjavi narodnosti in ver se takrat niso prepirali zaradi politike. Moral si je priskrbeti muslimanske in srbske koledarje, ker so ljudje opisovali dogodke po svojih svetnikih in pra-

znikih. Po skoraj dveh letih v Bosni je leta 1955 prišel nazaj v Slovenijo in nastopil službo v zdravstveni postaji Kidričevo. Tam je zasnoval gradnjo zdravstvenega doma z ambulanto, posvetovalnicami, specialističnimi službami in ležalnimi oddelkom ter postal upravnik zdravstvenega doma. Leta 1959 se je zaposlil v obratni ambulanti »Metalna Maribor«. V sebi je nosil veliko željo po izpopolnjevanju in pridobivanju novih znanj, zato je opravil dveletni podiplomski študij iz medicine dela v Zagrebu in l. 1965 postal specialist za medicino dela.

Z željo, da bi pridobil sebi in družini boljše življenje, se je leta 1966 preselil na Švedsko, kjer si je s svojim znanjem in sposobnostjo pridobil dovoljenje za delo zdravnika. Na Švedskem je končal še dve specializaciji, in sicer iz splošne medicine, ki je na Švedskem pomembna specializacija, in geriatrije. Zaposlil se je v Oskarshamnu in pozneje v Varbergu. Poleg tega je imel še privatno prakso. Leta 1986 se je upokojil.

Pred trinajstimi leti je imel z novinarjem dnevnika Večer intervju. Novinar ga je spraševal, kako je zadovoljen s tem, kar je v življenju dosegel. Odgovoril mu je, da je zelo zadovoljen poklicno kot tudi zasebno, saj je izpopolnil svoje znanje, ljudje pa so njegovo delo poplačali s priljubljenostjo, kar je v tujini velikega pomena. Pravi, da je zaslužil dovolj, da si je lahko ogledal ves svet in resnično doživel veliko lepega. Menil je, da če toliko lepega doživiš in vidiš, tudi umreti ne bo težko.

Kljub bivanju na daljnem severu je imel vseskozi stike z našim društvom in se je večkrat udeležil tudi naših srečanj. Njegove bogate izkušnje smo tudi mi vnašali v svoje vsakdanje delo. V takem spominu bomo ohranili našega kolega kot dobrega človeka in strokovnjaka. Poslovlili smo se od dragega kolega v četrtek, 12. januarja 2006 na pokopališču Kamnica pri Mariboru. Naj mu bo lahka domača zemlja!